

Lòng tốt, sự nhiệt tình là những giá trị đở đỡ mà con người và xã hội cần. Con người cần có lòng tốt để giúp đỡ, sự chia sẻ với người khác; cần nhiệt tình trong lao động, học tập, làm việc... Tuy nhiên việc sống lòng tốt, biến lòng tốt thành những hành động cụ thể để làm lợi ích cho người khác là việc mà không dễ dàng, nó đòi hỏi phải có sự hiếu bi. Nếu đi cùng với hiếu bi, lòng tốt và sự nhiệt tình rất đáng yêu; nhưng nếu không đi cùng với hiếu bi, đôi khi lòng tốt và sự nhiệt tình trở nên đáng sợ.

Khi mình muốn giúp ai làm điều gì đó ngoài khả năng, ngoài hiếu bi của mình, không khéo mình trở thành kẻ phá hoại, chúng ta không giúp đỡ người ta mà còn làm người ta bất tiện hơn, tốn thời gian. Ví dụ mình không có kiến thức, không có tay nghề về cái gì, đi đến mà mình lại muốn giúp người khác sửa chữa xe cộ, máy móc, đồ đạc, đi đến thì không khéo mình làm họ hỏng thêm thôi. Mình không phải là bác sĩ, không có hiếu bi nhiệt tình về y học, nhưng mình lại nhiệt tình chữa bệnh cho người khác thì không khéo làm hại người ta. Mình không có chuyên môn, không biết làm kinh tế mà tò mò, bày, lên kế hoạch cho người ta kinh doanh, tiếp xúc sản xuất, buôn bán, mở doanh nghiệp, báo người ta bỏ việc ra khỏi nhà rồi đi vào việc làm ăn này việc làm ăn nọ, không khéo mình đưa người ta đến chỗ phá sản.

Khi nghe vợ/chồng người ta than thở chuyện nhà cửa, mình chỉ nghe một phía, mình không hiểu gì về chuyện của họ, của gia đình họ mà mình lại đưa ra giải quyết giùm, hoặc chỉ bày họ cách gì để quyết, vô tình làm cho họ càng căng thẳng, bất hòa, họ mâu thuẫn, xung đột càng thêm gay gắt, trầm trọng hơn. Có nhiều người đã phạm phải sai lầm này, không hiểu gì về sự việc, chỉ thấy phiến diện, hiểu nông cạn, không biết cách giải quyết, nói và làm theo cảm tính những sự nhiệt tình, chúng ta không giúp đỡ cho người ta đỡ khổ mà còn làm cho sự việc rối rắm thêm.

Trong đạo Phật thường hay nói đến tình thương và sự hiếu bi hay từ bi và trí tuệ. Tình thương (từ bi) phải đi đôi với hiếu bi (trí tuệ). Lòng tốt thuộc về từ bi, lòng tốt muốn có giá trị, muốn phát huy tác dụng cần phải có hiếu bi. Chúng ta nhìn mình thường mà nghĩ đến điều đó mà mình không biết cách thương thì không khéo vô tình mình làm hại người đó. Mình muốn người ta đỡ khổ sung sướng, hạnh phúc nhưng vì không biết cách nên vô tình mình làm cho người ta khổ.

Cha mẹ thường con nhỏ không biết nên làm điều gì thì sợ có ích cho con, chỉ biết nuông chiều, đáp ứng mọi đòi hỏi của con một cách thiêu sáng suốt thì sớm muộn gì cũng làm khổ con họ. Họ có con nhỏ trẻ con họ phải cha mẹ thường con nhỏ không hiểu tâm tình của con, không biết con đang cần gì, muốn gì, chỉ làm theo suy nghĩ của mình, đôi khi càng thêm tình thương theo cách của mình lại càng khiến cho con phải ngỡ ngàng lại và mong muốn của mình. Đôi khi con cái cần nơi cha mẹ sống gần gũi, sự quan tâm chăm sóc, yêu thương như cha mẹ không biết điều đó, chỉ nghĩ mua sắm cho con quần áo đẹp, đồ chơi, mua sắm cho con xe đạp, cho con một chiếc ti vi là đã thương yêu, là đã lo cho con đầy đủ, chu đáo.

Nhiều bà mẹ vì quá thương con, luôn muốn che chở, bảo bọc con, lo cho con từng bữa ăn giấc ngủ, không cho con làm được móng tay dù nhỏ vì con có thể làm; con làm thì bao che, dung túng; con gặp phải chuyện gì mẹ cũng thay con học cho v.v... Do không hiểu được cách thương con như thế là không tốt cho con, nên vô tình các bậc cha mẹ này làm cho con mình không "trở nên thành, khôn lớn" được. Con trở nên nhu nhược yếu đuối, thụ động, không có khả năng tiếp thu, không biết xử lý công việc dù đó là những việc rất bình thường; con sinh tâm oán hận, luôn đem oán hận vào người khác. Nếu như cha mẹ thương con bệnh tật, bao che, dung túng như vậy thì, những thói hư tật xấu thì sớm muộn con cái cũng trở nên hư hỏng. Về sau khi con cái ra đời, nếu không may lâm vào cảnh khó khăn, chúng quay lại oán trách cha mẹ: "Sao cha mẹ không nói cho con biết trước?", "Sao trước kia cha mẹ không dạy con làm việc nhà để con quen, bây giờ con không gặp phải khó khăn, không phải vất vả như thế này?", "Phải chi hồi con còn nhỏ cha mẹ không nuông chiều con, không để cho con buông thả phóng túng thì ngày nay con đâu phạm phải lỗi lầm, đâu rơi vào vòng tù tội như thế này?", "Cũng tại ngày trước cha mẹ thấy con sai quấy mà không sửa, không giáo dục, dạy dỗ cho tốt nên bây giờ con mới ra nông nỗi"...

Vì chúng trong gia đình cũng thế. Có nhiều ông chồng vì quá thương vợ mà nuông chiều, đáp ứng mọi đòi hỏi không chính đáng của vợ. Về đưa đón theo chúng bạn, đến núi này rừng núi kia, muốn chơi gì chơi miễn là theo ý của vợ, có vẻ trí, chắc vợ không thua kém bạn bè, đến nghỉ ngơi; ngày đêm thì ôm ấp, than thở, thuyết phục, làm nũng, giởn hờn, khiến cho các ông chồng không chịu nổi. Không ít ông chồng phải vào tù vì phạm pháp, mà đến lúc ban đầu là lòng thương vợ quá mức, thương đến mù quáng si mê, muốn kiếm tiền thì nhiều tiền, muốn chi tiêu thoải mái, chắc vợ này nể trong công quan, trong xã hội để làm vui lòng vợ, thỏa mãn đòi hỏi, ham muốn của vợ.

Lòng từ, sự nhiệt tình nếu không đi cùng hiểu biết có thể làm hại mình, hại người, đôi khi làm hại cả hai. Lòng từ, sự nhiệt tình nếu không đi cùng hiểu biết thì mọi việc sẽ khó thành tựu, khó có lợi ích thiết thực. Tôi nhớ tôi ở chùa đi học, thấy thầy trụ trì ngôi chùa tôi rất đĩnh tính. Tôi còn nhớ năm đó thầy cho người quét vôi chánh điện chùa và có ý đem vôi quét lên vách. Khi Phật tử biết ý đem vôi quét, nhiều người đã phát tâm sưu tập kinh và xin thầy cho phép quét vôi. Thầy đến ý cho các Phật tử quét vôi quét nhúng câu kinh, kệ mà họ thấy hay, họ thích. Các Phật tử đến xem đây là một việc làm công quả để tỏ lòng phụng dưỡng cho mình, ai cũng hăm hở quét vôi thì

nhieu người kinh lên vách. Tuy nhiên không phải ai cũng viết được, không có mấy người khéo tay, phần lớn đều không có khả năng viết lên tường bằng sơn nước, kết quả là những câu chuyện nghèo, nguếch ngoác thật khó coi đã làm mất vẻ đẹp và trang nghiêm của ngôi chánh điện. Thấy trở ngại vì muốn tạo cơ hội cho Phật tử phát tâm, còn các Phật tử vì nhiệt tình muốn làm việc công quả, muốn tạo phước mà vô tình làm mất vẻ mặt quan ngôi chánh điện. Nếu các Phật tử biết phát tâm đóng góp những gì mình trong giới hạn khả năng của mình, những gì mình có thể làm được cho chùa, hoặc tìm cho chùa một họa sĩ hay người có khiêu viết chữ đẹp, có khả năng viết chữ lên tường bằng sơn nước thì sự phát tâm này có giá trị hơn.

Hàng năm vào các ngày rằm tháng, những người làm nghề bắt chim kiểng để nuôi nhieu và cũng tạo nhieu người viết bán chim cho người phóng sinh. Người thì thì chắc chắn là có phước, người bắt tạo nghiệp giam cầm sát sinh, chắc chắn là có tội. Những phước của người phóng sinh nhieu hay ít còn tùy thuộc vào ý niệm, vào cái tâm của họ. Phóng sinh vì lòng từ bi hay phóng sinh vì muốn tạo phước báo? Làm việc đó một cách chân thành, nhiệt tình, hay làm cho có lệ để Phật thầy, biết là được rồi? Có người nghĩ cần bỏ tiền ra mua một trăm con chim chùa để khi đi phỉ một công, chẳng đi ra chỗ tìm mua chim, cá hay những con vật khác thì một thời gian của mình. Mua xong rồi đem giao cho mấy thầy tụng kinh cầu nguyện cho mình, có cầu nguyện cho mình thì mới được, mới cho các con chim sắp chết trong lòng vì bị nhiet quá lâu.

Không ai nghĩ nếu mình không mua chim một trăm con chùa để phóng sinh thì sẽ không có những người làm nghề bắt chim chuyên bán cho người phóng sinh. Nếu mình không mua chim một trăm con chùa thì những người này không phải phải đi giam cầm, sát sinh. Có thể họ sẽ bắt chim mang ra chỗ bán, những việc bắt chim sẽ giảm đi nhieu, vì chắc có nhieu loài vật để cho người ta mua phóng sinh. Ý niệm không muốn những khác tạo nghiệp ác do bắt chim bán cho mình phóng sinh, ý niệm không muốn những chú chim tội nghiệp bị bắt giam cầm và có nguy cơ mất mạng vì "việc phóng sinh", ý niệm không muốn góp phần làm hại chúng, không muốn vì vô tình gián tiếp góp phần làm cho người khác tạo nghiệp, thì nghĩ nếu có những ý niệm đó là đã làm được việc phóng sinh rồi. Nhiệt tình mua chim một trăm con chùa để phóng sinh cầu phước, cho dù phát xuất từ lòng thương xót chúng sinh, việc này cũng góp phần làm cho những người sẵn bắt và nhieu loài chim bắt nên họ, dù đó không phải là để nhieu người phóng sinh mong muốn.

Do vậy, người con Phật trong tu tập và phụng sự biết phải hợp nhieu phụng lòng từ, sự nhiệt tình và hiểu biết thì chắc chắn sẽ lợi mình, lợi người một cách thiết thực trong hiện tại và cả mai sau.

*** Minh Hạnh (giacngo.vn)**